

HRVATSKA RIEČ

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Predplata van Šibenika:
na tromjesečje 3 Kr.
na godišno 6 Kr.
Predplata u Šibeniku
sa donošanjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.
Pojedini broj stoji 6 para.

Predplate i pisma šalju se
Uredništvu. Nefrankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
občena pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
= ili po pogodbi. =

Magjari i Dalmacija

Gosp. Dr. Havass poslao nam je svoj članak „Dalmacija“ otisnut u „Budapesti Hirlap“ od 9. ov. mj. Držimo, da misli, koje je Dr. Havass u istomu iznio, odgovaraju mišljenju većine Magjara, pa ih zato u izvadku donasmo.

Dr. Havass dakle je veseo radi uzpostave jednog velikog narodnog pitanja, t. j. dalmatinskog pitanja. On da je često upozorivao na važnost toga pitanja za Ugarsku i u političkom i u ekonomičnom pogledu. Najvažnija strana novog razvijanja u dalmatinskom pitanju jest topla ljubav, kojom se Dalmatinci obraćaju Magjarima.

U dalmatinskom saboru ustaju Čingrija, Milid, Trumbić, Biankini i pozdravljaju magjarski narod srdačnim riječima.

Dalje Dr. Havass navajda, kako je Austrija kroz 100 godina sve poduzela, da Dalmatince učini magjarskim neprijateljima i da je više puta u tomu uspjela, ali da su napokon Dalmatinci uvidjeli, da im ne može biti prijateljem onaj narod, s kojim ih spaja zajednička slava prošlost. Magjari vide dvie važne pojave ugarsko-dalmatinskog prijateljstva: jedna je otvoreniji i odredjeniji izstup Dalmatinaca nego li Hrvata, druga je podpuno pouzdanje, što ga Dalmatinci imaju u Magjare.

Spominje se nadalje, da je Dr. Trumbić izjavio, kako dalmatinski hrvati moraju preuzeti narodno vodstvo, jer da je Hrvatska bolestna i nesposobna. Hvali se još odlučnost i važnost govora Dra Čingrije, u kojemu on iskrenim čuvstvom spominje borbu Ugarske za slobodu i pouzda se u sina Lajoša Košta, koji ljubi slobodu i koji ne će uzakratu Hrvatima ono, što traži za svoj narod.

Dr. Havass daje pravo pouzdanje Dra Čingrije, jer da se Dalmatinci nisu u svom pouzdanju ni u prošlosti prevarili, kad su imali s Magjarima zajedničku povjest.

U svom članku nabraja poslie toga njeke svetvanje i važnije povijesne uspomenne zajedničkih krajeva, te dolazi do zaključka, da su Dalmatinci upoznali, kako oni mogu naći svoje blagostanje jedino pod svetom krunom Stjepanovom.

Naglasuje, kako sada Magjari moraju smatrati svojom prvom zadaćom uređenje dalmatinskog pitanja. To pripojenje Dalmacije po zakonu od god. 1868. čl. XXX. može uzsljediti samo dogovorom između Ugarske, Hrvatske i Dalmacije. Poziva dakle svu trojicu, da to zahtijevaju, da izraze današnji povoljni položaj, gdje sva tri zanimana čimbenika imaju istu težnju. Kašnje to bi moglo biti nemoguće.

Pripojenje uprav se nameđe i zato, što Austrija sada više nego ikad hoće da Dalmaciju drži. Za to ona hoće da stvori novo parobrodarsko društvo i

gradi željeznicu preko Hrvatske. Ovdje nadodaje Dr. Havass doslovno:

„Ja držim nemogućim, da bi ugarska vlada pristala na prugu, koja bi slabila magjarske interese. Ali poprimljena osnova dokazuje i to, da Austrijanci pod svaku cijenu hoće da naškode našem ekonomskom i državnom razvoju.“

Riečka „La Bilancia“ donosi pod naslovom: „Uu porto di concorrenza contro Fiume“ novu viest, da vlada austrijsanska misli graditi jednu veliku luku u blizini Rieke, u Volosku ili Opatiji, pa istu pripojiti pruzi Sant Peter-Matuje.“

„I naponi talijanaca pospješuju pripojenje. Talijani otvoreno govore, da i oni hoće da budu gospodari istočne obale Jadrana. Oni na tomu sustavno i rade, kako bi preobili u krug njihove moći obalu od Albanje do Trsta, te idu tako daleko, da na svojim novim postarskim bijegom od 5 cent. pokazivaju geografičnu karticu Italije sa Istrom i Dalmacijom.“

„Magjari dakle nemaju se bojati postanka jedne veliko-hrvatske države, nego toga, da im Austrija ili Italija ne zatvore pute do mora, što bi značilo uništenje njihove ekonomske neodvisnosti.“

„Protiv ovim nastojanjima, Magjari da se mogu obraniti jedino, ako Dalmacija čim prije bude pripojena i ako se na istočnoj obali Jadrana učvrste, te dalmatinske luke pritegnu u krug svoje saobraćajne politike.“

„Pripojenjem Dalmacije Ugarska bi dobila na jakosti, a pomorska njezina trgovina bi se razvila i zapuštena bi Dalmacija procvetala. A kad se ugarski i dalmatinski narod združe, uskrisit će slavno doba ugarsko-dalmatinske povjesti.“

— Ovakvo u svom članku gosp. Dr. Havass. Glavna misao njegova o Dalmaciji čini nam se ipak pogrešna. Govorimo o dalmatinskom narodu, o dalmatinskoj povjesti, o dalmatinskoj budućnosti, ako se pod tim ne sasumieva hrvatski narod, hrvatska povjest, hrvatska budućnost, nema puno smisla. Dalmacija, koliko god tražila sporazum sa Magjarima, traži to u obostranom interesu magjarskoga i hrvatskoga naroda, a nikada nije ni sanjala o nekakvom posebnom razviku l e z Hrvatske.

Na ovaj članak Dr. Havassa još ćemo se osvrnuti.

Osvrni na sabor

Da nam ovaj osvrt bude podpun, moramo još spomenuti predloge i osnove poprimljene u saboru. Za uređenje nekih važnijih potoka i puteva glasovane su razne osnove, a za uspješan nastavak rada u tom pravcu glasovan je novi zajam od 600.000

K određeni zakladi poljodjelskih poboljšica. Ovim zajmom doći će se još bolje u susret našim občinama, a i zemlja će bolje sutjecati onim svotama, koje će vlada izdati u te poboljšice.

Za suzbijanje floksera na predlog Radimira glasovano je, da se u predračun pokrajinske zaklade uvrsti od god. 1906. K 20.000 godišnjih, pa se je tim doskočilo ovoj potrebi zgodnije, nego li je to tražio predlog Prodana, koji je iskao u tu svrhu posebni zajam od 300.000 K.

I na zdravstvenom polju sabor je ovog puta poradio, da se doskoči nekim velikim potrebama, kao što je proširenje ludične u Šibeniku, gradjenje pokrajinske bolnice u Kotoru i nabava zemljišta za gradnju nove bolnice u Splitu. Marović je predložio, da se prouči pitanje o gradnji male bolnice u obćini sinjskoj.

U prošlom saboru zasjedanju rješilo se napokon i učiteljsko pitanje. Učiteljstvu su povišena beriva, pri čemu je zastupstvo učinilo sve, što je moglo, uzevši u obzir slabo financijalno stanje zemlje, slabu snagu poreznika i ostale sve nevolje, što prate našu težačku ruku.

Bit će ih dosta, koji s ovakim povišenjem ne će bit još zadovoljni, ali će svi ipak priznati, da se drukčije za sad nije mogla stvar urediti. Pogreška je učinjena u tome, što se ovo pitanje nije rješilo pred 4—5 godina, kad nisu još bili na vidiku svi oni bići, koji danas priete i biju naš poljodjelski svijet.

Treba priznati, da je uređenje učiteljske beriva ipak postiglo dobar dio svoje svrhe, jer, ako bismo imali u Herceg-Bosni, opazit čemo, da ima tu velike razlike, da će naše učiteljstvo od nove godine bit mnogo bolje plaćeno nego ono u Bosni.

Rješilo se i pitanje o nadzoru nad vođenjem obć. uprava. Obvezatno će biti predlaganje bar jedanput svake treće godine. Ovo je bilo od priekie potrebe, pa je tim sabor izvršio jednu od svojih najprećih dužnosti.

Napokon je bio i zemaljski odbor popunjen novim prisjednicima i novim činovnicima. Ovo popunjenje svak je željno izćikao, znajući koliko i kako su se nespretno vodili poslovi na zemal. Odboru, kako se je zemal. Odbor morao uticati namjestništvim činovnicima za rješavanje svojih vlastitih spisa i plaćati ih za to dosta obilno. To je bila ne samo materijalna, već i moralna šteta, jer je zemal. Odbor na taj način morao na silu povjeravati dobar dio svojih posala namjestništvu na očiti uštrb

Nego tim svojim korakom kralj Krešimir zamjeri se carstvu bizantinskom. Stari car Vazilije II. pošalje god. 1024. prema Hrvatskoj svoju mornaricu, koja, providjena grćkom vatrom, porazi hrvatsku. Tom prigodom Bizantinci zarobiše i samu kraljicu sa kraljevićem, te ih odpravise u Carigrad; a primorski gradovi dalmatinski podpadose pod iztoćnog cara, u čije ime upravljahu njimi bizantinski namjestnik s naslovom stratega.

Taj udarac, što ga zadadoše Bizantinci Hrvatskomu kraljevstvu, najbolnije morao je odjeknut u šibenskoj županiji, iz koje bijaše sastavljena poglavitija i najodabranija pomorska sila.

Poraz ovaj valja da je bio osudan, pošto poslie ovog događaja o hrvatskoj kraljevskoj mornarici nema više viesti.

Uza sve te nezgode i nedaće, opet kralj Krešimir umre utješan, da je Hrvatska još bila jaka na kopnu i da se je mogla braniti od svojih neprijatelja, te saćuvati svoju neodvisnost.

Šibenik i njegova županija ostade i nadalje vjerna svomu kralju i hrvatskomu narodu, pak kao što nisu mletćani smjeli u nju zaviriti, tako ni bizantinski stratega nije imao oblasti, da u istoj zapoveda. Šibenik ostade i nadalje hrvatskim gradom na primorju.

(Šteti.)

one autonomnosti, koju mora da uživa takova vlast.

Nego, čujemo, da se je ovih dana novoizabrani prisjednik Ribčić zahvalio. Kad bi to bila istina, bilo bi jako žaliti, što se daje povoda novim poteškoćama i neprilikama. Nego, o tome — obistine li se ti glasovi — progovorit ćemo napose.

Dr. Majstrovčić i Dr. M. Čingrija iznieše važni predlog, da zemaljski Odbor uzastoji kod nadležnih faktora, da se pri reorganizaciji paroplovidbe osigura Dalmaciji sjedište novog društva i poštovanje narodnog značaja i jezika, da domaći ljudi budu uzeti u častništvo i trup, da im se osigura budućnost, da parobrod i pruge budu odgovarale zahtjevima trgovine, prometa i osobnog saobraćaja.

Od velike je važnosti i poprimljeni predlog Dra Marovića, da se, naime, dio pretićaka pokraj zaklade upotrebi za podieljenje zajmova seoskim blagajnam i gospodarskim zadrugama uz što nizi kamatniak sredstvom kojeg domaćeg novčanog zavoda, koji bi prema zemlji odgovarao za primljene svote i ugovorene kamate.

Ovaj predlog živo zasjeca u naše gospodarstvene prohibitke, jer bi po njemu oživjelo gospodar. zadužarstvo, a satrio bi se kamatništvo. Rád seoskih blagajna poskoćio bi, a ne bi bila daleka njihova organizacija kroz financiranje sa strane zemljišno-vjersijskog zavoda, o čemu smo se mi također u našem listu potanko pozabavili. Milo nam je iztaknuti, da će zemal. Odbor raditi i o promjeni statuta rećenog zavoda, da se što bolje dodje u susret seoskim blagajnama.

hvaćene predloge Biankina i Hrapovčan, reciprocitetu zagrebačkog sveučilišta i Salvia o ekviparaciji Ateumena u Italiji, te predlog zemal. Odbora, da se glasuje svota od 2000 K za Strossmayerov spomenik u Zagrebu, onda smo u glavnom prikupili sve, što je sabor dobra, korisna i rodoljubna učinio.

Završujemo u živoj želji, da se rád prošlog saborskog zasjedanja ne ograniči samo na one liepe predloge i još ljepše govore narodnih zastupnika, već da sve to bude od pozvanih čimbenika, pa i od njih istih, u koliko je do njih, provedeno, e da nam već jednom bude makar zeru bolje.

O SJEDINJENJU. *)

Govor zastupnika Dr. DULIBIĆA izrećen u sjednici 7. prosinca tek. god. carevinskog Vieća.

Visoka kućo!

Častni gosp. zastupnik Hoc u svom današnjem govoru dotakao se je jednog vrlo važnog pitanja, naime pitanja sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom i Slavonijom. On je ovo pitanje spomenuo sa simpatijom pravog slavenskog brata.

Predma držim nepobitnim, da pitanje sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom ne spada u ovaj visoki parlament, već su druga zakonodavna tieła nadležna, da se sa istim bave, ipak smatram se dužnim, da u kratko označim stanoviste moje i mojih užih istomišljenika o ovom ovoga pitanja.

Usljed mirovinskog ugovora u Campoformiju god. 1797. Dalmacija bi doznaćena nosiocu hrvatske i ugarske krune — a to usljed sveobćeg priznanja, da Dalmacija sačinjava integralni dio hrvatske države, kojoj se je eto napokon imala pripojiti.

Ovaj događaj, da je Dalmacija oslobođena od mletačkog gospodstva i da je došla pod vlast svog zakonitog kralja, bi od dalmatinskog pućanstva pozdravljen pravim odševljenjem, pošto je putem proglaš izdanih od generala Rukavine, koji je uzimao Dalmaciju u posjed na ime hrvatskog i ugarskog kralja, bilo javljeno pućanstvu, da će

*) Ovaj govor bio nam je već složen u tiskarni, kad ga vidjesmo u „Narodnom Listu“. Ured.

Šibenska županija početkom XI. vieka.

(Nastavak vidi br. 43.)

Kad je hrvatski kralj Krešimir osvojio dalmatinske primorske gradove, Mletćani se silno uplašie pred pogibelju, da bi sad Hrvati mogli opet ojačati na moru.

Lukavi dužd Petar II. Orseolo bijaše već umro (g. 1009.), a nasliedio ga mlađji mu sin Oto, kojemu bijaše tada jedva 16 godina. Ni srce, ni duhom Oto ne bijaše nalik slavnom otcu svomu.

Da mu ne bi upravo sve stećevine oćevie propale, zaplavi Oto god. 1018. velikim brodovljem prema hrvatskim obalama.

Zalibože nemamo s hrvatske strane nikakova izvještaja o toj vojni. Mletački ljetopisci obavješćuju nas samo u kratko, kako je Oto pošao s brodovljem u Dalmaciju, „gradove obranio, neprijatelje u bjez natjerao i gradjane utvrdio u vjernosti i podaništvu“.

„Povjest Hrvata“ naprotiv veli: „da se uzput pokloniše Otomu gradovi: Osor, Krk i Rab na otocima, te mu iznova zapriegoše vjernost; da došavši do Zadra, Oto obrani ovaj grad od kralja Krešimira II., ali da se dalje na jug ne usudi mletačka

mornarica, već se opet vrati u Metke. Tako ostado vjerni gradovi i otoci bizantinske Dalmacije u vlasti mletačkoj, doćim su južni i nadalje priznavali hrvatskog kralja“.

Dr. Rački o toj vojni piše: „Bombastične riječi mletačkoga ljetopisa: „hostes fugavit“ zaista imadu se svesti na to, što su dolazkom mletačkog brodovlja hrvatska vojska i oblasti imale ostaviti one gradove i njihovu okolinu“.

Bilo da je dužd Oto brodovljem došao samo pod Zadar, bilo da je s istim posjetio one gradove i otoke, koje je njegov otac god. 998. zaposjedio bio u ime iztoćno-rimskih careva, ostaje nepobitna povjestna istina, da niti u ovoj vojni Šibenik nije podlegao mletačkoj skupnovladi, već da ostade kao od svog postauka čisti hrvatski grad, vjeran i odan svome kralju Krešimiru i banu Gojslavu.

Nego kralj Krešimir nije nikako mogao pregorjeti gubitak primorskih gradova dalmatinskih, koji su mu toliko nuđni bili za uzpostavu hrvatskog gospodstva na moru, pak je vrebao na zgodnu priliku, kako da ih oduzme izpod mletačke zaštite.

Zato mu dobro dodje borba, koja je u Mletcima bila nastala između gradjana i dužda Otoma Orseola, te on opremi svoje brodovlje i stade juriti na primorske gradove.

se Dalmacija pripojiti mater zemlji Hrvatskoj.

Tada, u svom zanosu radi toga događaja, naši djedovi nisu mogli niti naslutiti, koja je to nesreća za Dalmaciju, što je došla u posjed Austrije.

Dalmacija ne bi sjedinjena s Hrvatskom; ona nije postigla prava, povlastice i prerogative, što joj pripadalo. Austrija je Dalmaciju za se pridržala i s njom postupala kao s najneznatnijom kolonijom.

Tako je Dalmacija dakle podpala pod centralističnu upravu Austrije, čiji organi nisu imali ni razumijevanja, ni smisla, niti volje da unaprede njezine ekonomske i kulturne probitke, niti u obće da promiču njezino dobro. U narodnom i prosvjetnom pogledu bi oduzeta našoj zemlji svaka mogućnost, da se ma bilo na koji način promiče i razvije, pošto je i u školi i u javnom životu bila nametnuta izključiva uporaba drugog, a ne vlastitog jezika.

Tako prođe dugi niz godina; pučanstvo Dalmacije nije nikad prestalo da traži i da vapije za sjedinjenjem sa Hrvatskom, pošto je vazda pripoznavalo, da je obstanak Dalmacije u austrijskom državnom sklopu vjero vjerozla i nazadka u njoj, dočim ona i po historičnom i po prirodnom pravu i po obstojećim zakonim pripada Hrvatskoj.

Dalmacija je naime vazda bila svrstana, da, izim osobe zajedničkog vladara, ništa drugo zajedničkog nit je imala, niti ima sa Austrijom; ni jezik, ni povjest, ni ekonomske, ni kulturne interese. U nikakvom pogledu nije Dalmacija upućena na Austriju, ni po neprekidnosti zemljišta, ni po geografskom položaju, ni po čem drugom. I baš u tomu leži glavni uzrok, što naša Dalmacija u ovoj velikoj i moćnoj državi nalazi se u toli kukavnom i tužnom ekonomskom stanju, uzprkos što ima inače u sebi sve moguće uslove, da dodje do pravog procvata.

Nije moja namjera, da ovdje opetujem stare rekriminacije. Ne mogu ipak, a da ponovno ne iztaknem, kako bi se postupalo, kad bi Dalmacija tražila od države kakovih investicija. Dakako, da joj se je to vazda uzdržavalo, ali bi joj se pri tom u ime tobožnjeg opravdanja predbacivao, da je zemlja pasivna. Nu tko je što takova predbacio nije uzeo u obzir, da je obala dalmatinska upućena austrijskoj trgovini, da mnoga velika industrijalna i parobrodarska poduzeća, koja imaju da Dalmaciji zahvale svoj obstanak, ne plaćaju ni pare poreza u Dalmaciji, nego u Trstu, na Rieci i drugodje. Drugi pak, koji na naša traženja ne bi htjeli da iznašaju takav tjesnogrudni i nepravedni prigovor, odbijali bi ih veče: Mi ne možemo da investiramo ništa u Dalmaciji, pošto Dalmacija pripada Hrvatskoj, a ne Austriji, i zato ne damo ništa. Pri tom naravno zaboravljaju, da ako bi se što u Dalmaciji investiralo, ona bi imala da uzme na se odnose obveze.

Ovo, što sam dosle iztakao, te ljubav prama svojoj rođenoj braći i onaj naravni nagon svakog naroda, da dodje do svog jedinstva, kao što i historično pravo hrvatskoga naroda i obstojeći pozitivni zakoni služe temeljem i opravdavaju želju, težnju i nastojanje pučanstva Dalmacije, da se sjedini sa Hrvatskom.

Kad iztičem historično pravo i pozitivne zakone, ne namjeravam sada upustiti se u detaljno razlaganje odnosnih odredaba i odnošaja; ograničit ću se samo, da spomenem t. zv. veljačni patent, koji je još u krjeposti, te sadržava sljedeću stavku, naime jedan pridržaj u pogledu Dalmacije. Ovim patentom bijahu naime, kako je poznato, izdani zemaljski redovi za pojedine zemlje; odnosna stavka glasi (čita):

„Pšto mi nismo još konačno odlučili glede državno-pravnog položaja Naše kraljevine Dalmacije napram našim kraljevinam Hrvatskoj i Slavoniji, s toga zemaljski red, izdan za našu kraljevinu Dalmaciju, ne može za sada da još stupi podpuno u krjepost.“

Ova je stavka temeljnog zakona, kako nekoh, još dan danas u krjeposti.

Spomenut ću dalje zakonski članak XXX. godine 1868. Radi se tu o nagodbi između Hrvatske i Ugarske. Ovaj zakon sadržava i odredaba, koje se tiču odnošaja između Hrvatske i Dalmacije. U uvodu ovog zakona stoji (čita):

„Pošto se je između državnog sabora Ugarske s jedne strane i sabora Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s druge strane zajedničkim ustanovljenjem došlo do sporazuma vrhu poravnaja onih državno-pravnih pitanja, koja su između njih bila visoca, ovaj sporazum, pokie je bio od Njegovog Cearskog

i Apostolskog kraljevskog Veličanstva odobren, potvrđen i sankcioniran, biva inartikularan kao zajednički temeljni zakon Ugarske i Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, kako sledi...“

U §. 65. ovog zakona rečeno je pak (čita):

„Ugarska pripoznaje zemljišni integritet Hrvatske i obećaje, da će tražiti njezino nadopunjenje...“

te dalje (čita): „... tako će i u buduce na temelju prava svete ugarske krune tražiti reinkorporaciju Dalmacije i nastojat će oko njezinog sjedinjenja sa Hrvatskom. Glede uvjeta ove reinkorporacije ima se međutim sashišati Dalmaciju.“

Ovo su odredbe pozitivnog zakona, koje se, kako vidite, ne poštivaju.

U ovom zakonu o nagodbi između Ugarske i Hrvatske ima dakle govora o Dalmaciji i o njezinom odnošaju prama Hrvatskoj, premda Dalmacija nije sudjelovala u izdanju tog zakona, koji je i u mnogim pogledim u protuslovlju sa državnim pravom hrvatskoga naroda.

Ne ću se upustiti u kritično pretresanje ovog zakona; na nj sam se pozvao samo da vam dokažem, kako i po odredbi jednog pozitivnog sankcioniranog zakona Dalmacija se ima sjediniti s Hrvatskom, kojoj pripada kao integralni dio. (Zastupnik Dr. Jäger: *„To postoji i jedan hrvatsko-slavonsko-dalmatinski ministar!“*) Dakako da postoji, to odgovara zakonu, a naziv „dalmatinski“ nije nego prosti naslov; u svim odredbama u Hrvatskoj govori se vazda i o Dalmaciji.

Vidite, gospodo, protuslovlja u zakonodavstvu ove monarhije; po austrijskom zakonu god. 1867. o zastupstvu u ovom carevinskom vieću Dalmacija je prisiljena da šalje svoje zastupnike u ovaj parlament. — Godinu kasnije u drugom zakonu biva svečano pripoznato, da Dalmacija pripada Hrvatskoj i da Ugarska dapače mora da traži sjedinjenje Dalmacije s Hrvatskom.

Pri tom stanju stvari Dalmacija bi bila na neki način jabuka, oko kojeja se imaju gonati Ugarska i Austrija. U ovakom položaju ne vriedi, to čete mi svi priznati, za Dalmaciju ona izreka: „*duobus litibus tertius gaudet*“. Ovdje je slučaj, da se može kazati, da taj treći, naša Dalmacija, nemilo strada i propada. (Tako je!)

Ovom žalostnom i nesnosnom stanju mora se već jednom kraj učiniti; i na to smjera riečka resolucija. Hrvati i Srbi u Dalmaciji u priznanom, bratskom sporazumu tražimo sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom, pošto će tim prestati današnje bezpravno stanje naše domovine i složnim silam boriti čemo se za naša svata prava.

Ovaj se čas prikazuje i jest upravo zgodan, da se traži i polučiti željeno sjedinjenje, obzirom na razvoj stvari u Ugarskoj.

Na temelju pragmatične sankcije Ugarske i njezin saveznik Hrvatska nisu obvezane na nikakav zajednički odnošaj s Austrijom, izim na uzajamnu obranu. Sve ostale poslove svaka je strana vlastna, da samostalno obavlja. U nagodbi od god. 1867. i drugi neki poslovi proglašeni su kao zajednički, ali je to sledilo uprav na temelju jednog ugovora, koji je sklopljen na stanovito vrijeme; kad izteče dotični rok, svaka je strana slobodna, da svoje posle inače udesi. Ugarska ima po tom podpuno pravo, da svoje poslove opravla samostalno i neodvisno od Austrije; Ugarska ima pravo na samostalno carinarsko područje, na samostalnu vojsku, na svoj zapovjedni jezik i drugo.

Po tom odnosni zahtjevi, što ih Ugarska stavlja u ovo doba, temeljiti su i pravedni; i ovo se punim pravom priznaje u riečkoj resoluciji, koji su se pridružili i Srbi.

Obzirom na položaj Hrvatske kao saveznice Ugarske, obzirom na ravnopravnost hrvatskog i ugarskog naroda, sva prava, koja pripadaju ugarskom narodu i koja će mu se morat pripoznati, pripadaju i narodu hrvatskom, te će ih i ovaj izvjestiti. Zato hrvatski i ugarski narod moraju stupat rame o rame, moraju se uzajamno podupirati i zajednički se boriti. Svi oni, koji huckaju Hrvate proti Magjarim i obratno, nisu prijatelji ni Hrvata, ni Magjara.

Bilo bi dugo, da vam, gospodo zastupnici, navedem sve, što se je do sad učinilo u vrhu, da između ta dva naroda nastane omraza.

Javni je život u Hrvatskoj tako kukavan, da se može reći uprav, da je Hrvatska bezpravna zemlja. Spomenut ću zlosretnu vladu bana Khuena-Hedervarya, koji je baš

nastojao, da prilike tako udesi, kako bi Hrvati što više zamrili na Magjare.

Tko bi nabrojio sva bezzakonja počinjena na štetu hrvatskog naroda? Napomenut ću samo, da je usled vladavine bana Khuena-Hedervarya nastalo u Hrvatskoj tako bezpravno stanje, koje kulminira u tomu, što je ovo zadnjih dana, dakle još iza kako je Khuen već odavna prestao biti banom, zagrebačko sudšte zatražilo od hrvatskog sabora izručenje, u svrhu kaznenog progona, nekih zastupnika zbog tobožnjih zlodjela počinjenih govovima i izrazima u saboru! Ovo je zblijla unicum u parlamentarnoj povjesti; a još se veli, da sabsorska većina ne bi bila nesklona udovoljenju sudbene zamolnice!

Hrvatski i ugarski narod upućeni su jedan na drugoga usled raznovrstnih zajedničkih interesa, tako, da se može reći, da napredak i dobrostanje jednog naroda uvjetom su napredku i blagostanju drugoga. — Kako će pak hrvatski i ugarski narod urediti međusobom svoje državopravne i ekonomske odnose, to će zavist od njihove uzajamne volje i sporazuma, i mislim, da nije ni malo teško polučiti zgodan sporazum između ova dva naroda.

Što se tiče Dalmacije, ponovno ću iztaknuti, da je prekarano današnje stanje ove zemlje više nesnosno. Kada bi ovo stanje dalje potrajalo, bilo bi kao sudjeno, da mora da propane i naš narod i naša Dalmacija, toli slavna u svojoj prošlosti. U narodnom, kulturnom, političkom i ekonomičnom pogledu nesnosno je današnje stanje. To mora da prestane; Dalmacija mora da se sjedini sa Hrvatskom. To je za hrvatski narod pitanje života ili smrti.

Završujem, želeći Ugarskoj ostvarenje njezinih opravdanih zahtjeva; mojoj užoj domovini Dalmaciji sjedinjenje sa materom zemljom Hrvatskom, a Hrvatskoj i Ugarskoj prijatni, sporazumni državni obstanak na korist obaju naroda. (Odobrovanje).

Pismo iz Zagreba.

(Hrvatski Sabor)

ZAGREB, 15/12. 95.

Sjedinica 6.og prosinca posle podne. U dvosatnom govoru razlaže dr. August Harambašić o povodu, značaju riečke resolucije. Iztiče, kako riečka resolucija u povodu krize u monarhiji ide u prvom redu da za Hrvatsku izvjesti ono, što nam jamče i sami pozitivni zakoni: pitanje jezika kod svih autonomih i zajedničkih oblasti u Hrvatskoj, samostalnost financija i sjedinjenje Dalmacije. Govori zatim, kako je bila upućena akcija, koja je dovela do riečke resolucije, kako je toj akciji po prvobitnoj namisli imala biti pozvana i narodna stranka iz Banovine, ali koja je putem svoga vođe N. pl. Tomasića svako sudjelovanje odbila. Izlaže zatim sve potankosti o sudjelovanju Slovenaca, Franka itd. te prelazi da iztakne uspjehe riečke resolucije. Ti su uspjesi u tomu, da je hrvatsko pitanje došlo na dnevni red, da se njim bavi i vanjski svijet, zatim polučeni sporazum između Hrvata i Srba u Dalmaciji. Iztiče, kako se je za riečku resoluciju izjavila sva naša mladost, tumači, kako se u rezoluciji nije moglo na osobiti način spomenuti Bosnu i Heregovinu, jer kako danas stoje stvari te zemlje nisu ni hrvatske, ni srbske, a ni austro-ugarske, jer još uvijek stoje pod suverenitetom sultanovim. Osvrće se na prigovore Franka, da riečku resolucija baca Hrvatsku u naručaj Magjara, citira kako je Frank g. 1901 u kraljevinskom odboru govorio za sporazum Magjara i Hrvata. Jednako se osvrtne na prigovore, da su se rezolucioznici odrekli hrv. drž. prava, a postavili se na nagolbeno stanovite, te citira program furtimaskog „Hrvatstva“ u prvom broju, gdje se u pitanju sjedinjenja „Hrvatstva“ poziva i na nagodbu a da ni riečju ne spominje Bosnu i Heregovinu, ni Istru. Čita riečku resoluciju, naglasjujuć stavke o neprejudiciranju programa pojedinih stranka, o težnji za kulturnom, političkom i financijskom i gospodarskom samostalnošću Hrvatske. Zatim čita resoluciju zadarsku, izjavu Hrvata i Slovenaca Istre, kojom se izjavljuju za riečku resoluciju, te zapisnik o sporazumu između Hrvata i Srba u Dalmaciji. Kad se je govornik osvrnuo na prigovor Tomasića da se rezolucioznici nude Magjarima bezuvjetno, Tomasić i dr. Seure, da dokažu kako magjarska koalicija hoće da ugovora sa magjarinima, dovikuju, da je Polonji preko Šarca poručio Tomasiću da na šesto i sedmo mjesto odbora izabranog na Rieci želi vidjeti njega (Tomasića) i Josipovića od magjarske stranke. Govornik zatim kaže da će odbor hrvatski i magjarski ugovarati na temelju ravnopravnosti. Pobjija tvrdnju Šilovića,

*) Zast. Polonji preko dopisnika „Obzora“ najodlučnije poriče.

da Dalmacija nema prava stavljati uvjete sjedinjenju, budući joj to pravo daje sama nagodba. Na koncu kaže da se zastupnici hrv. stranke prava nisu iznjevili pravaškom programu, nego naprotiv oni hoće da riečkom resolucijom predju na postepeno izvajdvanje tog pravaškog programa, dočim da se je tomu programu iznjevjerio dr. Frank, jer da je dr. A. Slovečić naučao samo jednu temeljnu misao, da hrvatski nema s nikim ugovarati nego sa svojim kraljem, dakle je stajao na stanovitu čiste personalne unije, dočim je Frank pravaški program unio u „okvir monarhije“. Kaže kako mu je Frank, još dok je bila stranka prava jedinstvena, viseput govorio, da je za to, da se pravaški zastupnici daju birati u zajednički sabor u Pešti. Naprotiv jutrosnjem pokliku Frankovu, on klite: „Dolje s frazerima i frazejima! Živila riečka resolucija! Živila osviešana Hrvatska!“ (odobrovanje i živio! na livnici i galerijama).

Iza dra Harambašića govorio je do 9 1/2 večer magjaron srbin dr. M. Šabat, nastojeći da o-malovaži postignuti sporazum između hrvata i srba, jer on opoziciji nevjeverje, dočim da je vladina stranka jedina i prava prijateljica Srba. Za njegovog govora došlo je do žestokih upadica između magjarona i čistih, koji su predbacivali srbima da su vlašci.

Sjedinica 7.og prosinca. U ovoj sjednici govorili su sa strane vladine odjelne predstojnik za unutarnje poslove Čvark i predstojnik za pravosuđe dr. Marjanović, svaki o svom djelokrugu, a i za njih imao je zaključno rieč izjavljajući dr. Egersdorfer. I on se je bavio riečkom resolucijom slagajući se s Frankom, da je ona djelo obzorštine.

Posle njegovog govora magjaroni prihvaćaju predloženu zak. osnovu o proručanu za god. 1906 za podlogu specialne razprave.

Sjedinica 9.og studenoga. Između ostalih podnesaka čita se izvješće odbora za verifikaciju i imunitet, da se nar. zast. dr. Vinković, dr. Harambašić i g. Tuškan neizručie sudu na progon radi zločinstva veleizdaje. U specialnoj razpravi proručana govori dr. Frank baveći se pitanjem o gradnji nova sabornice, o izbornim listinama, da govori i opet o riečkoj resoluciji. Veli da nije patriotično što dalmatinski zastupnici postavljaju uvjete za sjedinjenje, već da bi se imali sjediniti bezuvjetno. Osvrće se osobito na onaj uvjet o promjeni izbornog reda, braneci izbor nasilja u Hrvatskoj tim, jer da se i u Dalmaciji počinjavaju takva nasilja, pa da dalmatinski zastupnici nemaju prava napadati na odličniji izborni sustav. Govori o flotijama, koje su za vrijeme izbora dolazile ili u Split ili u Dubrovnik, kaže kako su u Šibeniku, koji je mnogo manji od Zadra, izborne listine tako uređene na štetu talijanasa, da Šibenik ima 300 izbornika više od Zadra. Zatim unosi frazerstvo kao najbliže sestru idealizma, te Trunbića označuje obzoršcem. Za njegovog govora magjaroni mu burno povlađuju, dočim sa galerija dovikuju se: pufi i koješta drugo, osobito kad je govorio o izbornim nezakonitostima i nasilju u Dalmaciji.

Zast. Tuškan osvrće se na rieči Frankove, da rezolucioznici pri stvaranju riečke resolucije nisu pitali narodnu dušu. Govornik veli da su učestnici riečke resolucije ljudi iz naroda, u njima je narodna duša, koje u Franka nema. Na prigovor Frankov, da su rezolucioznici prestali biti pravaši, prosvjeduje, te veli da kroz čitli svoj dugi politički život on je sam dostradio i u tammici čamio radi načela, dočim Frank se je obogovao i uživao.

Za govora Tuškanova sa galerije i ljevice živo se povlađivalo.

Pšto je odj. predst. Čvark odgovorio, da će izborne listine biti uređene na temelju poreza propisana za 1904, zaključio je debatu o prvom poglavju „Sabor“ izv. dr. Egersdorfer, baveći se i opet s riečkom resolucijom i ako kaže da su ju sasvim ubili sami zast. Ružičić, Zagorac i Harambašić, a da ju je dotukao Frank, pa zato de mortuis nil nisi bene.

Većina je potom prihvatila stavku „Sabor“, te se je prosledilo i u večernjoj sjednici sa razpravom o pojedinih poglavljima i stavkama bez kakvih upadica.

Sjedinica 11.og prosinca izpunjena je sva sa specialnom razpravom o zak. osnovi proručana za god. 1906 te je prošla bez ikakvog zanimanja.

Sjedinica 12.og prosinca. Od vlade prisutni ban grof Pejačević i oba odjelna predstojnika. Od virilista i zagrebački nadbiskup Posilović i episkop pravoslavlja Grujić. Zak. osnovu o proručanu prihvaćena i u trećem čitanju, te se prelazi na glavnu razpravu o osnovi zakona za uređenje vjerskih odnošaja. Izjvest. Avakumović obrazlaže osnovu, a nakon njega odjelni predstojnik Čvark uz kratko obrazloženje moli sabor da tu osnovu primi za podlogu specialne debate. — Nakon odmora uz obću napostost ustaje nadbiskup Posilović te izjavljuju da osnovu prima, dočim će zast. Martinec mjesto njega predložiti izpravke nekim paragrafima. Izjava nadbiskupa pobuđuje obću senzaciju. Episkop Grujić u ime srpsko-pravoslavnog episkopata pozdravlja osnovu a i bana, koji tom osnovom načelo ravn-

pravosti hoće da u djelo provede. Zast. Rubčić, koji je namjeravao govoriti protiv o-novi, izjavlja da se posle izjave nadbiskupove odriče riječi. — Zast. Tuškan u ime saborskog kluba hrvatske opozicije, kojem pripadaju zastupnici hrv. stranke prava i neki zastupnici izvan stranke, izjavlja, da osnovu zakonsku odlanjaju jer politična, neizru- žita, a stvorena jedino u korteško svrhu da se ud- vrsti položaj magjarskih srba, i buduć joj pro- tivni katolici i narodni dio srbskog društva. Zast. Pisičić (čisti) kao kršćanin katolik odbija osnovu. Zast. Vrbanić prima osnovu jer joj nemože biti ni bolji ni gori prijatelj od nadbiskupa, ali upozoruje da vlada nije postupala korektno, jer se nije prije dogovorila sa katoličkim episkopatom, te je tako izazvala odpor katoličkog klara. — Dr. Mile Star- čević odlanja, jer da ova kak. osnova ide u korist Srba. Zast. Moravčić prima te veli, kad bi hrvatski episkopat bio tolerantan kao pok. Stroussinger, da se nebi imali bojati nemira u narodu. Zast. Tomac odbija, a odbio bi ju da sam sv. otac papa za nju glasaše. Odj. pred. Čvarkov odbija insinaciju da je osnova stvorena u korteško svrhu. Dr. Frank- veli, da su ga župnici i izbornici njegovog kotara zamolili da govori protiv osnovi, što da posle iz- jave nadbiskupove nemože učiniti, a ne budu li tim njegovim korakom izbornici zadovoljni, da će povući posljedice. Zatim je zakonska osnova prim- ljena za podlogu specialne debate, koja se nastavi- la posle podne. Više izpravaka Rubčića, Tomca, Martića je odbijeno, a jednako je odbijen izpra- vak episkopa Grubića, po kojem bi za pravoslavnu crkvu bio uzakonjen naziv srbsko-pravoslavna.

Sjedinica 13. prosinca. Od vlade prisutni i ban grof Fejtačević i oba odeljena predstojnika. Pris- tustvuje pravoslavni episkop Bakrački Nikolić. Zast. Savel podnaša prosvjed protiv interkonfesionalnog zakonu sa 17.600 potpisa iz nadbiskupije zagre- bačke, a zast. Rubčić drugi prosvjed sa 15.000 potpisa. Nastavlja se razprava o zak. osnovi za uređenje vjerskih odnosa u trećem čitanju. Zak- onska osnova prihvaćena je ogronom većinom. Na dnevnom je redu zak. osnova o uređenju izra- elitskih bogostovnih običaja. Izvestitelj je dr. Schwarz, koji u odlujem govoru obrazlože ovu osnovu. Iza njega zagovara osnovu od vlade predstojnik pl. Čvarkov. Osnova je u glavnoj razpravi primljena bez razprave. Razprava je o tom predmetu prekinuta, a na to prešlo se na interpelacije. Dr. Mile Star- čević interpelira vladu, da naučički školu u Bakru prozove pomorskom Akademijom. Odj. predstojnik Čvarkov odgovara da naučička škola u Bakru nije osnovana zakonom, da u nju ulaze djeca iz pučke škole, dočim za pomorsku akademiju na Rieci da je potrebno svrstati nižu srednju školu.

Zast. Tuškan interpelira vladu, zašto je god. 1903 „Narodnom Listu“ u Zadru zabranjen ulaz u Hrvatsku, te zašto ta zabrana još traje. Dalma- cija nije iznoštena, a kad nas tuđini dicle, ne- mamo se mi sami dicitati. Odj. predst. Čvarkov od- govora da oduče postdebita nospada na hrvats- ku autonomnu vladu, već na zajedničku vladu u Pešti. Zast. Tuškan kaže, da ga odgovor nemože zadovoljiti, jer zabrana je uslijedila sigurno na in- terenciju autonomne vlade, pa bi ona sama morala intervenirati, da se zabrana dignu, i ako je uvjeren da to spada u naš autonomni dželokrug. Zast. Za- gorac interpelira, zašto vlada zabranjuje osnivanje strukovnih radničkih organizacija? — Prelazi se na specialnu razpravu zakona o uređenju izra- elitskih bogostovnih običaja. Osnova je prihvaćena bez primjedbe u glavnoj i specialnoj razpravi. Naredna sjedinica sutra.

POLITIČKI PREGLED

HRVATSKA.

Sastanak držan u Brodu na Kupi liepo je izpao. Nepoznanica data Dru Harambašić od izbornika nije bila priznata, već mu je glasovano povjerenje i od mnogih župnika potpisanih na ne- poznanici. — Zastupnici stranke koje napred- ne i srbske samostalne i radikalne stranke obje- ldonali su zajednički proglaš na narod, u kom se poziva na borbu za najnužnije uvjete slobodnog narodnog života.

Izgleda, da će ova akcija hrvatske koalicije uroditi dobrim plodom, jer će težiti svega njezi- noga djelovanja biti preneseno u narod, a proti današnjem sustavu i današnjoj vladi.

Osnova o interkonfesionalnom zakonu dala je povoda nadbiskupu Posiloviću, da se javno izkaže za vladu, a gosp. Jozefu Franku da mu se izkaže poslušnim, dočim „Hrvatsko“ kao da to ne će da bude. —

UGARSKA.

Neodvisna stranka je zaključila da u svoj pro- gram primi obće izbornu pravu. Ali social demo- krati kao i na vjeruju iskrenost tih zaključaka hoće da nastave u svojim zahtevima. Na 19. o. mj. priredit će oni veliku manifestaciju za sveobće iz- bornu pravu.

Pučka klerikalna stranka je proti obćem iz- bornom pravu, pa s toga izstupa iz saveza koalicije.

I narodnosti se miču. U Bielei Crkvi sastali su se rumunjski, srpski i njemački izbornici. Na skupštini, kojoj je prisustvovalo preko 5000 ljudi, odlučeno je da se Slovaci, Rumunji, Srbi i Niemci slože u „narodnostnoj stranci“.

Barun Fejervary bio je primljen od kralja u audienciju gdje je izvijestio o položaju u stranač- kin krugovima i o pregovorima sa strankama.

Na 19. o. mj. otvara se sabor, ali se drž. da se položaj ne će promijeniti, a da će se prego- vori s koalicijom uputiti posle zatvora sabora.

Novine koalicije su sjegurne o pobjedi njiho- ve narodne stvari, a da će ta pobjeda biti i pobje- da obćeg izbornog prava. Vidit ćemo.

AUSTRIJA.

U parlamentu vodila se burna razprava o praž- kim događajima. Klošč je dugo govorio, napadajući pražku policiju. Kuća je odbila hitnost predloga čeških radikalaca o predmetu. Carinski odbor nakon duga razpravljanja, odobrio je zakonsku osno- vu, koja ovlašćuje vladu, da prevremeno naredben- im putem uredi trgovinske odnose s Italijom za siječanj i veljaču 1906. U sjedinici 13. o. mj. za- stup, je kuća razpravljala o hitnim predlozima, od- nosećim se na sistematizaciju heriva državnih činov- nika. Kosel, ministar financija, ogradio se proti ob- tužbi, da vlada nije ništa učinila za držav. činov- niche, veli, da bi uvedene oskudne pripomoć za- hitljavo trošak od 52 milijuna K. Javljaju, da će kroz koji dan bit prikazana zakonska osnova glede djelomičnog odmjerenja doplatka za mirovinu, koja će tim biti povišana. Inače svi su govornici iztakli nuždu, da se poboljšaju činovničke plaće.

U Galiciji je započela savzni štrajk. Taj štrajk je posljedica skupština, sazvanih u prilog obćem izbornom pravu.

U Szekoj je započela brzotavna rezistencija na raznim postajama.

RUSIJA.

Čio javni život još je uvijek u neprestanoj tuzavici. Ministarsko vijeće bavilo se izbornom re- formom. Neki su ministri za proširenje izbornog prava podijeljenog 19. kolovoza. Misl se, da će i car pristati na to proširenje. I radnici će imati pravo da biraju. Na svako 150.000 radnika doći će jedan zastupnik i tako će radnici imati u Dumi 10 do 12 zastupnika. Sva je prilika, da ni ovako proširenje ne će zadovoljiti radničku ruku, koja je složna u zahtjevanju obćeg izbornog prava, i koja je svjestna, da ju ide veći broj predstavnika.

U Moskvi i Petrogradu traje još uvijek po- štarsko-brzojavni štrajk. Novine i pisma se razna- štaju. Brzojavni je saobraćaj gotovo sasvim prekinut.

Govornici i gradski kapetani dobiše nalog, da mogu ondje, gdje nije proglašeno iznimno stanje, sami po sebi prema potrebi i uvidjivosti poduzeti odredbe za iznimne mjere.

U Varšavi strajkuje dobar dio policije, a pre- stao je željezničarski štrajk.

U Novgorodu bilo je krvavih suboka izmeđ seljaka i agitatora iz Petrograda.

SRBIJA.

Izravno se je spor, koji je bio nastao sa ministrom izvanjskih posala Žujovićem, i tako on ostaje na svome mjestu. Svečanost sv. Andrije iz- pala je vrlo liepo. Službi božjoj bio je prisutan kralj Petar s dvorom i vladom. Zatim je u Konak- ku bilo uobičajeno primanje.

FRANCUSKA.

Bio je odbijen predlog, po kojemu su izbori predsjednika komore imali bit javni. U manjini o- stadoše radikalci i socialisti. Bilo se je ustrojilo tajno društvo pod imenom „antipatriota“. Radnici u arsenalima bili su obtuženi, da pripadaju tome društvu, na što izjavise, da oni nemaju s njim išta zajedničkoga. Rek bit, da se je društvo već samo po sebi razustupilo, kad je vidjelo kakve su stroge mjere bile proti njemu preduzete. Predsjednik Lou- bet zabranio je posvema svako trgovanje s robo- vima u Africi. — Spor franačko-venezuelski nije još prešao u kritični stadij. U Washingtonu očeku- je se polazak franačke eskadre sa Martinike i ako američki odaslanik u Caracasu nastavlja po- sredovne pregovore.

ŠPANSKOLSKA.

U Komori ministar vanjskih posala je izjavio, da Španjolska ima u Maroku prava veća od iko- jeg drugog naroda, i da je zato razumljivo da se mora za ta prava raditi i predobiti za njih užu i širu javnost. Treba ipak oprezno i složno postupati za rješjenje triju pitanja t. j. interconacionalnog, tr- govačkog i teritorijalnog.

Predsjednik minist. Moret pri koncu razprave naglasio je, da se nije bojati nikakvome zapletaju radi Maroka, jer da je položaj Španjolske u ovom pitanju skroz odredjen.

NORVEŽKA.

Vlada je ustanovila dan 24. lipnja 1906 za sve- čano krunisanje novoizabranog kralja Haakona VII.

SKRAJINI IZTKO.

Korejanski car drži ništetnim nedavno zak- ljučeni ugovor s Japanom, jer mu je taj ugovor srazbijen. U današnjoj formi on ga ne će podni- posto potpisati, jer kad bi to učinio, da bi se po- noviti neredi, kakvih je već bilo na 17. studenoga, kad su ga japanski i korejanski punomoćnici bili potpisali.

Kineška vlada namjerava odposlati u Mand- žuriju 100.000 vojske. U Pekingu ugovaraju, kako bi ta vojska bila podstavljena japanskim oficirima.

HRVATI I HRVATICE!

sponemite se Istre, kupujući sve-
djer samo žigice, papir i narodne
biljige družbe Sv. Ćirila i Metoda.

DOMAĆE VIJESTI

Izbor novog obć. upraviteljstva u Šibeniku obavljen je, kao javismo, na 14. o. mj. po podne. Političku vlast zastupao je Dr. Fr. Madirazza. — Bila su prisutna 32 novoizabrana viećnika, dok o- stala četvorica opravdaše svoju odsutnost. Upravi- ljačem izbora bio je akklamacijom izabran na pred- log Dr. Dulibića prečastni kan. Don Vieko Kara- djele, a pomoćničkim g. Ivo Batinića i Joso Tamba- čaća. — Prešlo se odmah na izbor načelnika. — Jednoglasno bi izabran načelnikom gosp. Marko Stojić. Prvim obć. prisjednikom izabran je također jednoglasno Dr. Ivo Krstelj, a onda redom i svi drugi prisjednici ovim redom: g. Paško Ćikara, Andro Matačić, Jakov Petrović, Vice Županović i Mata Grubišić. Izbor je protivao u podpunom skla- du i jednostašju.

Nakon dovršena izbora „Šibenska Glazba“ odsustovala je izpred obćine „Lispu našu“ i nekoliko korčulnika, a onda je krenula gradom, a za njom mnoštvo naroda, koje je odskroleženo klesalo na- cel- niku, novu upravu i Dr. Dulibića. — Preko noći bilo je vesela puškaranja u raznim predjelima grada.

I tim je najljepše okrunjena ona impozantna borba, koju su svjestni i čestiti izbornici junacki izdržali preko zadnjih obćinskih izbora. Uvjereni smo, da će nova obć. uprava, novo obć. vijeće svim svojim silama poradići za boljitak grada i obćine, za pridignuće naših zapuštenih seljača.

Ugledna Obćina, kako doznajemo, obratila se Namjestništvu u Zadru s molbom, da bi radi olakšice u nabavljanju domaćih potrebitina za iduće blagdane, bilo dozvoljeno svim trgovcima bez razlike, da sutra i u narednu nedjelju prodavaju svoju trgovinu kao i u druge dnevne. Ne znamo, je li toj molbi već udovoljeno, ali se nadamo, da će Namje- stništvo uvidjeti njemu opravdanost i da će ju pra- ma tome bez sumnje uvažiti.

Gosp. Niko Milin otvorio je danas u glavnoj ulici svoj novi, krasni dućan bogato obrskeljen svim jestivima, kolonijalima, mirodijama, suhim voćem salumerjom i po izbor delicatesama. Dućan je pri- uraes ulice, osobito u večer pri električnom svjetlu.

O večernjoj zabavi u mjestnom „Hrvatskom Sokolu“ primamo: Posle duga odmora naši dile- tanti dadoše znaka života. Glumio se „Novi Romeo“, a za njim „Bračna bura“. Oba su komada uspjela. Dobro su svoje uloge odigrali g. K. Novak i G. Košan, a gica Grubišić u ulogi služavke vrlo dobro pomela. Ostale uloge prilično su odigrane. U „Bra- čnoj buri“, gica D. Grubišić pokazala je vanrednu lakota i vjernost pamćenja i slobodno držanje na pozornici, g. Milin imao je pretešku zadaću, da glumi samom mimikom i gestikuliranjem, gotovo bez ikakve riječi. Kao dječak dobro je ipak tu zadaću izpunio. Obćinstvo se liepo zabavilo, a iza predstave plesalo se živo i veselo. Nadamo se, da će nam naši vriedni diletanti pružiti domala novu zabavu, da neće sustati već prvom predstavama.

Hrvatski jezik kod oružništva. U predzadnjem svom broju „N. List“ bio je javio, da će novom god. omnižnjotu morati uredovati sa svim civilnim vlastim u hrvatskom jeziku, u koju svrhu da je razaslata neka tajna okružnica. Osoba dobro upućena u stvari javlja nam, da do sada na žalost od svega toga nema ništa.

Istraga. Radi one vijesti, koju smo javili o nepravde zaplijenjenim kravama obitelji Janakovića, povedena je istraga proti jednom carinarskom činovniku, jer da bi tobože on bio dopisnik. Istini na čast izjavljujemo, da nam dočim nije tu viest dao, već smo je donieli po obćem kazivanju.

Proslava 60-godišnjice Franje Markveića. Dru- štvo hrvatskih književnika u Zagrebu proslavilo je u prošlu nedjelju 60-godišnjicu hrvatskog pjesnika i kritičara Franje Markveića. U večer je bila sve- čana predstava u kazalisku. Glumila se je Marko- vica historička tragedija „Karlo Dracki“. Obćin- stvo je priredilo prisutnom svečaru burne ovacije.

Hrvatski sabor bio je po predsjednikovoј iz- javi u sjedinici 14. o. mj. odgođen za 15. siječnja 1906.

„Bihac“ hrvatsko društvo za iztraživanje do- maće povjesti u Spletu držati će u četvrtak dne 28 tek. u viećnici Obćinskog Doma u Spletu na 11 jutrom svoju XII skupštinu ovim dnevnim redom: I. Izvještaj upraviteljstva o društvenom radu kroz god. 1905. II. Izvještaj strukovnog odbora o znan- svenom radu društva kroz godinu 1905. — Nastavak izkornia oko Stombrata (Sv. Marte) u trgorsko-katoličkom polju. III. Izvještaj blagaj- nika o ekonomičnom stanju društva. IV. Izbor čla- nova u upraviteljstvu V. Eventualni prilozii.

Za družbu sv. Ćirila i Metoda u Istri. Pri- milo je naša uredništvo u počast surti Perine Gol- do — od gg. Petra pl. D. Ra Grisogona K. 3, Radovav Šare K. 5, od Jurja Grimani-a K 1. Prije izkazanih K. 202-17. Ukupno K. 21117 Napried za našu listu!

NAŠE BRZOJAVKE

PETROGRAD, 16. U Licanjskoj vlada podpuna anarhija. Preduzimalju se sve mjere za ugušenje ustanka.

BUKAREŠT, 16. Rumunjski pokret u Ugarskoj zadaje brige koaliciji. Rumunjski zastupnici izjavljuju, da su lažne vijesti o takovom pokretu.

BEČ, 16. Započela je razprava o pro- računom. — Na 20. odgajala se zasjedanje.

CARIGRAD, 16. Porta je pristala na finacijalno uređenje Macedonije po pred- logu evropskih velevlasti.

Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik: VLADIMIR KULIĆ.
Tiskarnica Ivan Stajinčič — Šibenik.

Amerikanske loze: prodajem korenjaka Rupestris Monticola, Riparia × Rupestris, Aramon × Rupestris i Mirvred × Rupe- stris po 50 Kruna 1000 kom. Navrtaka na Rupestris Monticola i Riparia × Rupe- stris po 200 Kruna 1000 kom. Sve vrste umjetnog ili kemičnog gnojja uz cienu od 11—18 Kruna 100 kg. Ćepova za navr- ćanje po 5 i 6 Kruna 1000 kn. — Na- ručitelj u naslov kapare predjumi trećinu. — Dajem sve moguće naputke glede sa- djenja loza i upotrebe svih vrsta kemičnog gnojja. ARTUR PORTADA, PAČ.

LOZE

dalnatiuske, navrmtne na amerikan- skoj podlozi, pripravlja za jesen g. 1906. za okuženo područje

PEČENKO I DRUG Komen - Primorsko.

Cienu su:

Navrtki na rupestris monticola 1000 km. K 120
" " " aramon × rupestris h. 1 " " " 140
" " " riparia × rupestris " " " 140

Naručbe primaju se do 31. sie- čnja g. 1906. - Sa naručbom zah- tjeva se 20% kapare. Tko želi baš svoju lozu, može poslati poštom mladike srednje debljeljne.

Širite „Hrvatsku Rieč“

Najljepši dar za skorašnje božićne blagdane i za mlado ljeto.

Jedino se kod potpisanaoga mogu nabaviti IZVORNI SIVAČI „SINGER“ STROJEVI

S CENTRALNOM BOBINOM

uz bezplatno poučavanje u šivenju domaćih radnja i u umjetničkom vezivu na tim stro- jevima. Prodajem na neznatne sedmice obroke od 2 K. Oskrbljujem svuise iglama, remenjem, uljem i svim drugim nuždrenim potrebitnim za sivače strojeve.

Svuiše primam u zanjenj stare strojeve i popravljam iste bili oni kojegdrugoga sustava.

Zastupatelj
Karlo Bamberger
ŠIBENIK (Glavna ulica) sućelice Ljekarni Dalle Peste.

Najljepši dar za skorašnje božićne blagdane i za mlado ljeto.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

(Centrala u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)

obavlja slijedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamčavanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekući ili na ček račun.

Preuzima vrijednosne papire i ine vrijednote u pohranu. Preuzima u svrhu naplate mjenice, naputnice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predujmove na vrijednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire i vrijednote, naročito sve vrste državnih i privatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijskih papira, založnica prioriteta, obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i inostranstva.

Unovčava izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske arke. Provadja osiguranje proti tečajnom gubitku izdanih srećaka i zadužnice.

Obavlja vinkulacija i devinkulacija svih vrsti vrijednosnih papira, polaže vojničko-ženitbena i sve druge jamčevine u vrijednosnim papirima, te provadja konverzije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje kreditna pisma. Zakomptira mjenice, naputnice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese za sva vučenja. — Obavlja besplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. — Osim toga obavlja i sve ostale transakcije, koje zasjecaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obavijesti daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama **svieće od pravog pčelinjeg voska**, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija prima se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpompnije izradbe i uz najpovoljnije uvjete.

S velepoštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

VAŽNO ZA DJECU!

Jedan od najboljih načina, da se **djeca sačuvaju zdrava**, da im se **poboljša krv i ojačaju pluća** jest davati im više puta na dan **meda**, ili sama, ili s kruhom i s mliekom. — Preporuča se i starijima proti nazebam.

Čista naravskog meda po 60 novč. klg. može se dobit samo kod

Vladimira Kulića.

Za božićno drvo

— naci ćete —

u dućanu **IVANA RUDE**

Glavna ulica - ŠIBENIK

svakovrstnih nakita: **zlatnih i srebrnih zvijezda, zvezda repatica, lančića, vrpca, trakovca, krugljica, grozdaca, sjajnih i raznobojnih oblika, angjeljica, ptica, pa krasnih svjećica sa svojim stalcima za pričvršćivanje uz drvo**, — sve to u raznim veličinama; onda još **panušnog neizgorinog sniega, praskavih svjećica i bezbroj drugih sitnica**, kojima se razkošno, a ipak uz najumjerenu trošak može okititi božićno drvo.

Vanjskim naručiteljima šalje se roba pouzdaćem, ali se prima natrag sve, što im se slučajno ne dopane.

U knjižari IVANA GRIMANI-A mogu se dobiti najljepši i svojim sadržajem najzanimljiviji **koledari** za godinu 1906. kao:

„Zabavni Koledar“	Cijena K 2:—
„Hrv. Vojnički Koledar“	1:—
„Veliki Marijin Koledar“	—:90
„Sareni svjetski Koledar“	1:—
„Novi šaljivi slik. Koled.“	—:40
„Danica“ Ljetopis društva Svetajer.	—:40
„Čiril i Metod Koledar“	—:50
„Djački Koledar“	—:60
„Gospodar. i vinogr. Kol.“	—:50
„Jelačić“ HRVAT. VOJNIČKI KOL.	—:50
„Prijatelj Naroda“	—:50
„Pučki zagrebački kol.“	—:40
„Šošter Kalendar“	—:20
„Šošter zagreb. kol.“ (stari)	—:20
„Srce Isusovo“	—:50
„Šumarski koledar Hrv.“	1:60
„Živila Hrvatska“ koledar	—:60
„Kal. Srca Isusova i Marij.“	—:60
„Zvekan“ Humoristički kalendar	—:60
„Zvonimir“ Hrv. ilustr. Kalendar, ujedno urodovnik, poslovnik i zabavnik	1:60
„Marjan“ Splitški Almanah	—:50
„Bog i Hrvati“	1:—
Bloek dnevni i tjedni koledari:	
„BLOEK DNEVNI KOLEDAR“ sa prostorom za bilješke	1:20
„TJEDNI KOLEDAR“	1:40
Njemački koledari:	
„AGRAMER 20 KR. KALENDER“	—:40
„AGRAMER BOTE“	—:80
„FLIEGENDE BLÄTTER KALENDER“	1:20
„DER WIENER BOTE ILLUSTR. KAL.“	—:70
„FROMM'S WIENER AUSKUNFTS-KALENDER“	2:—
Francuzki:	
„ALMANACH HACHETTE“	2:50

Naruče izvana prima se i šalje samo ako su popratne dobri nam iznosom, nadodajući 20 para za postarim.

Jadranska Banka u Trstu

Bankovne prostorije u ulici **Niccolò Machiavelli, br. 26.** započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične poslove; eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednosne papire, kao i na robu lezecu u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote, i unovčenje kupovne i izričane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarkije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrepanja.

Prima novac na stedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjestajnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Štovanom občinstvu preporučujem upotrebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**, koja okrepnjuje želudac, razgrijava živce, zaustavlja proljev i lieči od groznice, tifusa, hunjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“ dobiva se kod distilera

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

Ti nećeš nikada naći

boljeg i uspješnijeg medicinskog sapuna do davno prokušanog **BERGMANNOVA LIER-MLIEČNOG SAPUNA**

(LILIENTMILCHSEIFE)

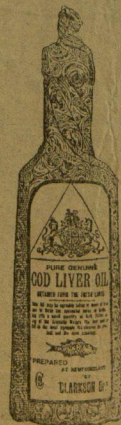
od Bergmanna i dr., Teischen na/L. kojim se njeguje koža, kojim se osobito uklanjaju s nje ljetne pjegice i s kojega lice dobiva nježnu boju.

Predplatno komad 80 para u Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.

PROTI SLABOĆI DJECE I ODRASLIH proti plućnim bolestim, žlezdam, škrofolozi itd.

Prirodno bakalarovo ulje **CLARKSON BR. 5**

zgotovljeno u Newfoundland-u

Ovo bakalarovo ulje, kcje propisuju prvi medicinski auktoriteti, mora se svim do sada poznatim vrstim predpostaviti; te i radi lake probave i ugodnog ukusa veoma je preporučeno u svim onim slučajevima, u kojim liečnik želi postići okrepju cijelog organizma, kao i povišenje tjelesne težine, poboljšanje sokova i čišćenje krvi.

— Čuvat se treba od nalichnosti. —

Zahtjevati se mora naročito **CLARKSON BR. 5 ULJE OD BAKALARA.**

— Cijena za svaku flašu Kr. 2. —

— Sandučić od 6 flaša Kr. 10. —

Glavno skladište za Dalmaciju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu: **C. RUGGERI, Ljekarna k sv. Anji od Padue ŠIBENIK.**

VELIKO SKLADIŠTE POKUČSTVA A. DELFIN ŠIBENIK (Glavna ulica)

obskrbljeno je raznim krasnim okvirima, ogledalima i tapecarijom. — Velika izradba - narodnih skrinja -

Naruče se izvršavaju najvećom točnošću. Cijene umjerene uz najpovoljnije uvjete. o o o o o o

Drogarija Vinka Vučića Šibenik (prije A. Janakovića)

preporuča svoj bogato obskrbljeni dućan raznim ljekovitim mirođijama, predmetima iz gume, svakovrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfima i predmeta nužnih za bolesnike.

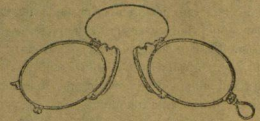
NAJROBLJI I NAJJEFTINIJI SIVAČI STROJEVI O O O „SINGER“ O O O NAJNOVIJIH SISTEMA O O O

DOBIVAJU SE SAMO U SKLADIŠTU SIVAČIH STROJEVA „SINGER“ IVAN GRIMANI - ŠIBENIK.

Zlatarija Antuna Vučića Šibenik (Glavna ulica)

Izbor svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta, kao i dragocjenih kamenâ. — Kupuje staro zlato i srebro uz najvišu cijenu. — Veliki izbor liepih galantarija pravog kinačkog srebra.

Skladište svih vrsti stakala za uzdržanje i poboljšanje vida, finih dalekozora, toplomjera, tlakomjera itd. — Primaju se i popravci uz najumjerene cijene.